

SPUTNIC Hírlevél

2. szám, 2008. április

Városi tömegközlekedési stratégiák

Miért újszerű a SPUTNIC projekt?

A SPUTNIC (Strategies for Public Transport in Cities - Városi tömegközlekedési stratégiák) célja, hogy megpróbáljon válaszokat találni a tömegközlekedési ágazat kihívásaira. A SPUTNIC négy tematikus klaszterben működik, munkáját az alábbi szakértői munkacsoportok segítik:

- piacszervezés;
- ügyfélkapcsolatok;
- vállalatirányítás;
- járműparkkal valamint működéssel kapcsolatos kérdések.

A félidejéhez érkezett SPUTNIC projekt céljait a tömegközlekedésben jártas elméleti és gyakorlati szakemberek szoros együttműködésben valósítják meg. A SPUTNIC segíti a tömegközlekedésben érdekeltet a problémák előrejelzésében,

és konkrét javaslatokat tesz a tömegközlekedés javítása érdekében.

Új villamos Zágábban, 2007. október

A SPUTNIC második munkacsoportülése, 2007. október, Horvátország

A SPUTNIC munkacsoport második ülésére Horvátországban, Zágábban került sor, 2007. október 4-én és 5-én.

A négy munkacsoportban csaknem hatvan résztvevő vitatta meg a tömegközlekedés előtt álló kihívásokat, és azok lehetséges megoldásait. A piacszervezéssel foglalkozó munkacsoport az intézményi keretekre és az együttműködési lehetőségekre összpontosította figyelmét, míg az ügyfélkapcsolati munkacsoport a tömegközlekedés imázsának javítását szolgáló elképzeléseket tárta fel. A vállalatirányítási munkacsoport szakértői áttekintették a tömegközlekedési vállalatok szerkezetátalakításának kérdését. A járműparkkal

valamint működési kérdésekkel foglalkozó munkacsoportban pedig a járművek korszerűsítése és az akadálymentesítés volt a legfontosabb kérdés. Az ülés befejezésekként üzemlátogatásra került sor, amelyet a zágrábi tömegközlekedési vállalat (ZET) szervezett.

SPUTNIC Összefoglaló jelentés

A második munkacsoportülésen lezajlott viták és szakértői hozzászólások bekerültek a SPUTNIC projekt összefoglaló jelentésébe.

A konzorcium az európai tömegközlekedési ágazat területén meglévő kutatások és demonstrációs projektek alapján információkat gyűjtött, elemezte a jelenlegi helyzetet, különös tekintettel a gyors gazdasági fejlődést mutató városokra és régiókra. A jelentést az Európai Bizottság Energia és Közlekedési Főigazgatósága hagyja jóvá, jóváhagyás után a dokumentum olvasható lesz a SPUTNIC honlapján.

Nyitóülés, Zágábban, 2007. október

Az új villamos utastere, Zágábban, 2007

SPUTNIC interaktív, online fórum

A tömegközlekedés előtt álló kihívásokkal és egyéb ehhez kapcsolódó kérdésekkel kapcsolatos viták ösztönzésére a SPUTNIC projekt konzorcium 2008 márciusában létrehozta honlapján a SPUTNIC vitafórumot. A fórum „A hónap kérdése” köré szerveződik, és az egyik a legvitatottabb kérdéssel indult:

Szükség van-e a tömegközlekedés infrastrukturális fejlesztésének és működtetésének állami támogatására?

A tömegközlekedés szakértői, a gyakorló szakemberek továbbá minden érdeklődő hangot adhat véleményének és elolvashatja mások megjegyzéseit. A téma bizonyos időközönként változik, a tervek szerint a feltett kérdések lefedik a konzorcium által azonosított, tömegközlekedéssel

“Szükség van-e a tömegközlekedés infrastrukturális fejlesztésének és működtetésének állami támogatására?”

kapcsolatos problémákat. A fórum címe: www.sputnicproject.eu.

SPUTNIC látogatás Cipruson

Március 28-án az egyik SPUTNIC partner, (Transmart Consulting), Limassol polgármesterével találkozott Cipruson, ahol bemutatta a SPUTNIC projekt céljait és eddigi eredményeit.

Limassol igen gyorsan fejlődő város, ahol napirenden van a jelenlegi autóbussz-hálózat minőségének javítása és korszerűsítése.

Cipruson ez az egyetlen város, amely rendelkezik tömegközlekedési tervvel, és amely a tömegközlekedési szolgáltatások végrehajtása szempontjából elnyerte a “pilot city” [“kísérleti város”] státuszt. A polgármesteren és a tömegközlekedést üzemeltető vállalat képviselőin kívül számos, fontos tisztséget betöltő önkormányzati politikus is részt vett a találkozón, és nagy érdeklődést mutatott a SPUTNIC iránt. A helyi sajtó képviselői szintén jelen voltak.

Az ülés eredményeképpen a SPUTNIC képviselői hivatalos meghívást kaptak abból a célból, hogy a közeljövőben nyilvános vita keretében mutathassák be a projektet.

A vasúti és közúti személyszállítási szolgáltatásokkal kapcsolatos új EU rendelet

A piacszervezési munkacsoport második ülése során a szakértők és a SPUTNIC partnerek megvitatták a vasúti és közúti személyszállítási szolgáltatásokra vonatkozó új EU rendeletet és annak piacszervezésre gyakorolt hatását. Az új rendeletről Peter Faross, az Európai Bizottság Energia és Közlekedési Főigazgatóságának képviselője tartott előadást.

A piacszervezési munkacsoport ülése, Zágráb, 2007

Az új EK 1370/2007 Rendeletet 2007. december 3-án hirdették ki az Európai Unió hivatalos lapjában.

Az új rendelet szerint minden szolgáltatási feltételt a kötelezettségeket tartalmazó szerződésben kell rögzíteni. A szerződésnek tartalmaznia kell, hogy mely területekre terjednek ki a szolgáltatások, pontosan mit fednek le, továbbá tartalmaznia kell a közlekedési hatóság által az üzemeltetőnek fizetendő díjazás mértékét, valamint a szerződés érvényességének időtartamát is. A rendelet lehetővé teszi

a közlekedési hatóságok számára, hogy a szerződésekben megfogalmazzák a minőségi kritériumokat, valamint meghatározzák a szankciókra és a jutalmazásra vonatkozó feltételeket, attól függően, hogy az üzemeltető milyen mértékben felel meg a felsorolt kritériumoknak.

A belső üzemeltetőkkel rendelkező városok vagy régiók továbbra is pályázat nélkül köthetnek szerződéseket, de a szerződéseket nyilvánosságra kell hozniuk.

Amennyiben egy közlekedési hatóság egy külső üzemeltetőt (harmadik fél) kíván bevonni, versenytárgyalást kell kiírni az üzemeltetési szerződés elnyerésére. A vasúti szolgáltatásokra vonatkozó szerződéseket pályázat nélkül lehet megkötni.

A közlekedési hatóságnak nyilvánosságra kell hoznia a tervezett és a mindenkor érvényben lévő szerződésekkel kapcsolatos részletes információkat.

A rendelet előírja, hogy a közlekedési hatóságok és az üzemeltetők közötti kapcsolat részletes szerződésben kerüljön megfogalmazásra, amely tartalmazza a szociális vagy egyéb kedvezmények kompenzációjának mértékét is.

A rendeletnek különösen súlyos következményei lehetnek az új EU-tagállamokban (valamint a tagjelölt és a jelentkező országokban), ahol a tömegközlekedés igazgatási rendszere kevésbé fejlett, mint nyugaton. A tagjelölt Horvátországban

mindössze három önkormányzatnak van hivatalos szerződése a tömegközlekedést üzemeltető vállalattal; máshol ez a kapcsolat a politikusok pillanatnyi hangulatától függ, minek következtében számos bizonytalan pénzügyi tényezőt kell figyelembe venni.

“Egy város nem használhatja szociálpolitikai eszközként a kompenzáció nélkül bevezetett kedvezményes tömegközlekedési tarifákat, mert ezzel az üzemeltetőt terheli.”

A zágrábi ülésen az üzemeltetők úgy nyilatkoztak, hogy a rendelet mentesíti őket a szociális szempontú, de kompenzáció nélküli kedvezményes díjtételek terhe alól, amelyet a hatóságok jelenleg előírnak számukra. Ezek a kedvezményes tarifák komoly problémát jelentenek, hiszen igen magas a kedvezményre jogosult utasok száma.

A közlekedési támogatások csökkentése csak az egyik lehetséges következménye az új rendeletnek, amelynek fő célja, hogy a tömegközlekedési szolgáltatások területén növelje az elszámoltathatóságot és az átláthatóságot.

A tömegközlekedés imázsának javítása érdekében tett első lépések

Az ügyfélkapcsolati munkacsoportban lezajlott viták során a szakértők és a SPUTNIC partnerek „iránymutatásokat” fogalmaztak meg a tömegközlekedés imázsának javítása, valamint a tudatosság növelése érdekében. Ezek közül a legfontosabb iránymutatások az alábbiak:

A lehető leghamarabb kezdődjön meg az imázs javítása, egyrészt, mert ez hosszú távú cél, másrészt, mert ez költséghatékonyabb megoldás, mint az infrastrukturális beruházások.

Meg kell ismerni az utazóközönség elvárásait, csak így lehet a tömegközlekedés imázsát javítani, és az utasok számát növelni.

Használjuk fel a jelenlegi trendeket, így például a klímaváltozás csökkentésének célját arra, hogy a döntéshozók további finanszírozást biztosítsanak a tömegközlekedés számára.

Bízunk a tömegközlekedés által kínált előnyökben, amelyek kedvezőbbek, mint más közlekedési módok által nyújtott előnyök.

Alkalmazzunk külső szakértőket / tanácsadókat, amennyiben a vállalatban belül nem áll rendelkezésre marketing szaktudás.

Folyamatosan tájékoztassuk a médiát és használjuk a tömegközlekedéssel kapcsolatos pozitív üzenetek átadására.

Az imázsjavító kampányok legyenek reálisak: ne keltsünk az utazókban olyan benyomást, hogy tágas vonatokon utazhatnak, ha a valóság egészen más.

Összpontosítsuk figyelmünket a jelenlegi fogyasztókra, hiszen mindig könnyebb és olcsóbb a meglévő felhasználókat elérni, mint újakat szerezni.

A tömegközlekedést nem használók körében növeljük a tudatosságot, még akkor is, ha bármilyen kampány fő célcsoportját a szolgáltatás jelenlegi használói alkotják.

Világítsunk rá azokra a téves elképzelésekre, amelyek a szolgáltatást használók és nem használók körében alakultak ki a tömegközlekedés illetve

Az imázsról szóló vita, Zágráb, 2007

a gépkocsi használatának költségeivel, valamint az utazási idővel kapcsolatban.

Oktassuk a vezetőket és jegykezelőket, hiszen jó minőségű szolgáltatások nyújtásával ők alakítják a tömegközlekedésről kialakult pozitív imázst. Ez valóban költséghatékony marketing eszköz.

Amennyiben egy városban **versenyhelyzet** alakul ki **különböző tömegközlekedési vállalatok között,** minden vállalatnak hozzá kell járulnia a tömegközlekedés pozitív megítélésének erősítéséhez, de mindeközben mindenki szabadon alakíthatja saját vállalatának imázsát.

Vállalatirányítási kérdések: a változás szükségessége a tömegközlekedési hatóságok és az üzemeltetők körében

A vállalatirányítási munkacsoport tagjai a tömegközlekedési hatóságok és vállalatok szervezetátalakítási módszereit és eljárásait vitatták meg. Arra az általános következtetésre jutottak, hogy a hatóságok és a vállalatok egyaránt jelentős érdeklődést mutatnak a változás kezelésének különféle módszerei iránt, különös tekintettel azokra az eljárásokra, amelyeket Közép- és Kelet-Európa kis- és nagyvárosaiban alkalmaznak.

Az összegyűjtött információ alapján elkészült azoknak a mutatóknak a listája, amelyekkel a változás szükségességét lehet mérni. Úgy tűnik, hogy az elszámoltathatóság nem egyértelműen használt vagy mérhető fogalom és szubjektív, sőt torzított teljesítményértékeléshez vezet.

Aszervezetek különböző egységei jelentős személyzeti problémákkal küzdenek, ami munkaerő-felesleg vagy munkaerőhiány formájában jelentkezik. A szervezeti szintű kommunikáció igen gyakran következtelen, az információ töredékes, a tájékoztatás pedig alacsony hatásokkal működik. A munkaerő megtartása komoly problémát jelent: nagy a fluktuáció,

a termelékenység és a munkamorál stagnál vagy romlik. Az új technológiák bevezetése változásokat eredményez a munkafolyamatban, a termelésben és a folyamatokban. Ezeket megfelelően kell kezelni és irányítani, hiszen befolyásolják a vállalat teljesítményét.

A tömegközlekedési vállalatok és szervezetek szervezetátalakítása terén többek között az alábbi lépéseket kell megtenni:

Először **diagnosztizálni** kell a változás szükségességét, ugyanakkor el kell kerülni, hogy a túlzott „elemző munka megbenítsa” a vállalat életét.

Definiáljuk, hogy a szükséges változás az alapokat érinti, vagy a szervezet bizonyos egységeinek javítására terjed ki, például osztályokra vagy főosztályokra.

Legyenek **egyértelműek** a szervezetátalakítás indokai.

A változás céljait **fogalmazzuk meg egyértelműen, és alakítsunk** ki konszenzust a szervezet minden szintjén.

Készítsünk tervet a stratégiai változá-

sokkal kapcsolatban, amelyben pontosan feltüntetjük a feladatokat és felelősségi köröket.

Ne felejtjük el, hogy:

a szervezetátalakításnak érzelmi hatása van az érintettekire.

A tervezés és az időzítés nagyon fontos, mindenképpen szerepelnie kell a projekttervben. Hasznos lehet az „első 100 napra” vonatkozó terv elkészítése, amely a változás kezdeményezői és a munkaerő számára is egyértelművé teszi a változások sürgősségét és szükségességét.

A változás folyamatát hatékonyabban lehet kezelni mátrix struktúrában.

A folyamat elején pontosan kell látni, hogy milyen „azonnali eredményeket” lehet elérni.

A humánerőforrás-osztály szerepe kulcsfontosságú. Konkrét HR politikát kell kialakítani (például: mobilitási központot, amely segítséget nyújt azok számára, akiknek más munkahelyet kell találniuk, stb.).

Tiszta buszok és innovatív technológiák – a kis- és közepes méretű városok szükségletei és problémái

A járműparkkal és a működtetési aspektusokkal foglalkozó munkacsoport ülése az alábbi témát járta körül: járműparkok korszerűsítése, karbantartási stratégiák. A legtöbb kis- és közepes méretű városban nincsen kötöttpályás tömegközlekedés, ezekben a városokban általában autók, buszok vagy trolibuszok alkotják a tömegközlekedés gerincét (különösen Kelet-Európában). Ezért a résztvevők a különböző autóbusz-közlekedési rendszereket vitatták meg és értékelték, valamint összehasonlították azokat a legkorszerűbb technikai megoldásokkal és közúti tömegközlekedési lehetőségekkel.

A szakértői ülés elején előtérbe kerültek a trolibusz-közlekedés mellett és ellen szóló érvek. Az ülés során elhangzott egy a legkorszerűbb hibridtechnológiákról szóló prezentáció is, amely rávilágított ennek a technikai megközelítésnek a módjára az előnyeire, és az ebben rejlő óriási lehetőségekre. A prezentáció a hibridtechnológia különböző formáit mutatta be:

elektromos áram támogatásával működő dízelmotorok, dízeltámogatású elektromotorok, dízelmeghajtású akkumulátorok, elektromotoros meghajtás (például: HUB motorok, parallel- és széria-hibridek, stb.). Az üzemanyag megtakarítás mennyisége bizonyíthatóan igen jelentős, különös tekintettel az energia visszanyerésére és tárolására vonatkozó statisztikákra. A dublini minőségi buszhálózatról (Quality Bus Network - QBN) szóló előadás alapos betekintést nyújtott a szakértők számára a modern, jó minőségű buszhálózatokban rejlő lehetőségekbe. Ugyancsak ezt a témát járta körül a csehországi Brno városának tömegközlekedési ágazatát bemutató előadás. Ez a tömegközlekedési rendszer villamosok, buszok és trolibuszok hálózatára épül, a rendszert a város (GPS-alapú) informatikai rendszere támogatja.

Két előadás foglalkozott a tömegközlekedési járművek akadálymentesítésével, bemutattva a buszok és villamosok különböző példáit. A franciaországi Gre-

Az akadálymentesítés részleteiről folytatott vita, Zágráb, 2007.

noble-ról szóló esettanulmány segítségével az előadók azt mutatták be, hogyan valósítható meg az egész városra kiterjedő akadálymentesítés, amely a fogyatékkal élők számára is lehetővé teszi a csúcs-technológiával üzemelő tömegközlekedés használatát.

A SPUTNIC következő lépései

A projekt partnerei és a szakértők folytatják az együttműködést, ajánlásokat fogalmaznak meg a tömegközlekedés szereplői számára, és segítséget nyújtanak, hogy az elavult tömegközlekedési rendszereket vonzó és modern közlekedési rendszerekké lehessen alakítani.

A projekt csapata már a harmadik SPUTNIC szakértői munkacsoportülés előkészítő munkálatait végzi. Az ülést április 16-18. között rendezik meg a németországi Lipcseben.

Néhány téma: a piacszervezés innovatív finanszírozási modelljei, az ügyfélkapcsolatok és az ügyfelekkel folytatott párbeszéd fejlesztése, fejlesztési készségek és kom-

petenciák a vállalatirányításban, innovatív technológiákkal kapcsolatos migrációs stratégiák. A munkacsoportüléseken elhangzott viták összefoglalóját megtalálhatják a SPUTNIC honlapon.

A projekt team a közelmúltban a jó és legjobb gyakorlatokat próbálta feltárni a piacszervezés, vállalatirányítás, ügyfélkapcsolatok, valamint a járműparkkal és működtetéssel kapcsolatos kérdések területén. A konkrét eredményeket és példákat a nyár folyamán olvashatják felhasználóbarát formátumban a SPUTNIC honlapján.

A negyedik és egyben utolsó SPUTNIC szakértői munkacsoportülésre 2008 őszén

kerül sor. A konzorcium már megkezdte az előkészületeket. További információkat a projekt honlapján olvashatnak, ugyancsak a nyár folyamán.

A SPUTNIC projektvezetői, 2008. január

Amennyiben észrevételei, kérdései vannak, olvassa el a projekt honlapját, amely az alábbi címen érhető el: www.sputnicproject.eu vagy vegye fel a kapcsolatot Sebastian Emiggel az alábbi e-mailcímen: sebastian.emig@uitp.org

A Hírlevelet tervezte és készítette: Közép- és Kelet-Európai Regionális Környezetvédelmi Központ (Regional Environmental Centre for Central and Eastern Europe – REC)
Nyomdai munkálatok: Typonova

A SPUTNIC projektet az Európai Bizottság, 6. Kutatási és Fejlesztési Keretprogramja finanszírozza

